

Albert Jou, *Svetac na zadatku – Životopis Franje Ksaverskog*, (s engleskoga preveo Ivan Cindori), Zagreb: FTI DI 2000., 191 str.

Ono što pisca djela *Svetac na zadatku – Životopis Franje Ksaverskog*, Alberta Joua i njegovo djelo čini tako velikim, nije bogatstvo vokabulara i umijeće upotrebe »značajnih« i lijepih riječi, kojima mnogi autori upadaju u zamku pretencioznosti i često se ograničuju na samo jedan dio čitatelja, nego prije svega jednostavnost, pristupačnost i jasnoća jezika kojom je on svoje misli učinio razumljivima svakome koga zaintrigira život Franje Ksaverskoga. Dajući nam vjerodostojan i iscrpan prikaz najvažnijih dijelova Franjina života, odlično je odigrao ulogu posrednika između njega i svih ljudi koji su osuđeni da njegova velika djela i riječi dotaknu tek vršcima prstiju, odnosno snagom misli i srca. Kloneći se ikakvih suvišnih komentara i analiza, od početka do kraja djela pustio je da Franjin lik potpuno zaokupi svu čitateljevu pozornost, ipak kroz pozadinu provlačeći vrlo jasnu i egzaktnu povijesnu priču s mnoštvom činjenica koje nas vraćaju u daleku 1500. godinu. No, nakon nekoliko stranica knjige i vrijeme postaje potpuno nebitno jer se čitatelj cijelim bićem seli na drugi svijet i potpuno razoružan svetosću i dubinom osobnosti tog sveca, do kraja knjige ostaje u zanesenosti, koja je u današnjem svijetu pravi raritet. Iz svakog djelića knjige jasno izvire autorova želja da za ovim djelom posegnu svi kojima je potrebna riječ Božja, a pogotovo mladi, koji pravac na svom životnom putu tek trebaju odrediti.

Teško je izdvojiti i odlučiti se za najdojmljivije dijelove ovog djela jer svako od 25 poglavlja krije niz nevjerovatnih i čudesnih događaja na Franjinom životnom putu. Samo prvih nekoliko godina uživao je u idiličnom djetinjstvu u dvorcu

Ksaver u sjevernoj Španjolskoj. Već kao devetogodišnji dječak spoznao je relativnost života izgubivši oca. Nedugo zatim i svu okrutnost vlasti i nepravdu u svijetu u kojem ne vlada načelo ljubavi, koje je on tako duboko u sebi nosio, nego vlast jačih nad slabijima. Posebno je zanimljivo poglavlje o Franjinom školovanju na pariškom sveučilištu gdje je studirao filozofiju. Vrijeme njegova školovanja vrlo je poučno za današnje studente koji misle da previše uče. Život studenata koji su živjeli u zgradi sveučilišta, od četiri ujutro do devet navečer, bio je sveden na učenje i ponavljanje sa stankama za doručak, objed i večeru. Iz zgrade se smjelo izlaziti samo uz nadzor, a svjetla su se gasila u devet, osim ako netko ne bi imao dopuštenje da uči do jedanaest. Na pariškom sveučilištu Franjo će upoznati osobu koja će obilježiti njegov život, »oca svoje duše«, osobu koja je zaslužna za njegovo potpuno predanje Isusu Kristu – sv. Ignacija Loyolu. Prema predaji koja je postojala među prvim isusovcima, rečenica kojom je Ignacije slomio otpor Franjina srca je: »Što koristi čovjeku ako stekne sav svijet, a izgubi svoju dušu?« Te evanđeoske riječi ostavile su duboki trag u Franjinoj svijesti te će ih poslije često ponavljati u svojim pismima. Jou ih ističe kao svojevrsnu misao vodilju svom djelu.

Peto poglavlje čitatelju donosi prikaz začetaka Družbe Isusove. Sedmorica studenata i prijatelja, pod Ignacijevim vodstvom, zavjetovali su se u kapeli na Brdu mučenika kraj Pariza. Zavjet se sastojao u tome da će nakon svojih studija otići u Svetu Zemlju i ondje raditi za spasenje duša. U slučaju da im to bude onemogućeno, oni će se, nakon godinu dana, ponuditi Svetom Ocu bilo za koji posao koji on bude smatrao vrijednim za njih. Zarediti će se za svećenike, a za svoje djelovanje ne će primiti nikakve plaće. Ime družbe nadjenulo je Igancije

budući da nisu imali druge glave ili vođe, osim Isusa. Nakon prvih propovijedanja u Veneciji, Bologni i Rimu, i mukotrpnih posluživanja u bolnicama gdje su izravno bili suočeni s najtežim bolestima, radnja se seli u Indiju, Japan i Kinu gdje će u sljedećih dvanaest godina Franjo propovijedati kršćanstvo.

U idućim poglavljima dobivamo potpunu sliku Franjinog djelovanja na vanjski svijet, ali i njegov unutarnji život za vrijeme boravka na Istoku. Njegovo je srce u prvom redu skrbrilo za one kojima je pomoć najbitnija: siromašne, bolesne i napuštene. Za njih je bio spreman napraviti sve, za njih je dao cijelog sebe. Nije im pomagao samo riječju, dubinu svoga vjerovanja vrlo je dobro primijenio na taj život. Bio je svjestan okvira koji ga okružuju i izvrsno se snalazio unutar njih. Uvijek je koristio pokroviteljstvo poglavara i guvernera, dao je sastaviti sadržaj vjere na raznim jezicima i učio ga napamet, a preko djece čija su srca najosjetljivija polako je dolazio i do povjerenja njihovih roditelja. Koliko god njegove misli i želje bile velike, nikada nije dao da ga one odvedu u nestvarni svijet, znao je da što je bliže zemlji, bliže je Bogu. Tu duboku svjesnost i snagu davali su mu sati i sati provedeni u molitvi i duhovne vježbe koje su se sastojale od uzdržavanja od jela i pića, ili u činjenju pokora za taštinu zbog nekih tjelesnih predispozicija. Tako je jednom prigodom dva dana vezao udove što mu je pričinilo velike boli, a sve zbog pokore za taštinu na sportskom polju, gdje je bio prvak u skoku u vis.

Franjina čudesna izlječenja oboljelih, njegova predviđanja budućih događaja i nevjerovatna smirenost i radost u po život opasnim okolnostima, nagnala su i mnoge potomke nevjernog Tome da povjeruju. U nepunih dvanaest godina Franjo je na velikim prostorima Azije pokrstio desetke tisuća ljudi. Umro je g.

1552. u 46. godini života. Blaženim je proglašen 25. listopada 1619., a svetim 1622. godine, zajedno sa svojim ocem Ignacijem. Čudesnost i ljepotu tog svetog života Albert Jou je uspio prenijeti na dvjestotinjak stranica, koje će s jednakim žarom čitati ljudi svih životnih dobi. Jedino »predznanje« koje se preporučuje čitatelju prije otvaranja knjige jest otvoreno srce. Riječ je o djelu koje se čita u jednom dahu, a za sobom ostavlja trag koji se može i treba slijediti cijeli život.

*Taulanta OBAD*

Stanislav Stolárik, *Humenski zavod i trojica košičkih mučenika: Životna filozofija sv. Marka Križevčanina* (sa slovačkoga prevela Dubravka Sesar), Križevci: Matica hrvatska 2000., str. 154.

Naslov ove knjige može začuditi čitatelje, zato je potrebno reći nešto o Humenskom zavodu. Austrijski isusovački provincijal o. Alfons Carillo, koji je 1606. godine poslao prvu isusovačku ekipu u Zagreb, u isto je vrijeme poslao dva isusovca u Humenno. U Zagrebu su kolegij i gimnazija osnovani već g. 1607. a u Humenu je to ostvareno 1615. godine. Ono što je Zagrebački kolegij značio za hrvatsko školstvo, prosvjetu i kulturu, to je Humenski zavod značio za Ugarsku.

Košički mučenici, od kojih su dvojica isusovci, o. Stjepan Pongracz (1583–1619) i o. Melkior Grodziecki (1584–1619), kao i naš Marko Krizin Križevčanin (1589–1619), obavili su u Humenskom kolegiju svoje osmodnevne duhovne vježbe u srpnju 1619. godine. Zatim su otišli u Košice pomći tamošnjim katolicima, a tu su podnijeli i mučeničku smrt 7. rujna 1619. godine.

U knjizi je prikazan položaj Katoličke crkve u Ugarskoj uoči Mohačke bitke, podjela Ugarske nakon Mohačke bitke, širenje reformacije na slovačkim prostora-